

ЧУРАПЧЫ УЛУУХУН БЭЛИЭ КҮННЭРЭ 2025 СЫЛ.

195 сыла – Иван Терентьевич Трофимов-Сулумата уола (1830-1915). Сылан нэһилиэгин олонхоһута.

175 сыла - Алексей Николаевич Абрамов - Кылады Уус (1850с.)

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онгордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 283.

155 сыла – Петр Михайлович Петров-Куолай уола (1870-1940). Болтоно нэһилиэгин олонхоһута.

155 сыла – Иннокентий Яковлевич Говоров (1870). Хадаар нэһилиэгин олонхоһута.

150 сыла – Илья Платонович Кононов-Ырыа Ылдьаа (1875-1939). Чакыр нэһилиэгин олонхоһута.

150 сыла – Семен Алексеевич Ноговицын-Саскыйар (1875). Болтоно нэһилиэгин олонхоһута.

145 сыла - Пелагея Михайловна Терютина (1880-1970). Ырыаһыт, олонхоһут, отоһут, иистэнньэн төрөөбүтэ 145 сыла

Литература: Олонхоһут, норуот ырыаһыта - Пелагея Михайловна Терютина -Ырыа Ымыычаан / Е. М. Данилова. - Дьокуускай : РИО ДДН им. А.Е. Кулаковского, 2015. - 175, [1] с.

145 сыла – Николай Михайлович Дьяконов-Чөлөс (1880-1943). Сылан нэһилиэгин олонхоһута.

140 сыла – Прокопий Титович Брызгаев-Бөбө Тараҕай (1885).

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С. 339

140 сыла – Иосиф Дмитриевич Оконешников-Мундууска Уоһук (1885-1943). Мугудай нэһилиэгин олонхоһута.

135 сыла – Софрон Давыдович Кузьмин (1890-1925). Соловьев нэһилиэгин олонхоһута.

120 сыла - Дмитрий Иванович Коркин -Уус Миитэрэй (1905).

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онгордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 285.

120 сыла - Иван Михайлович Макаров I–Манаас Уйбаан (1905). Сылан нэһилиэгэр, Күрүөлээх алааска төрөөбүтэ. Гражданскай, Аҕа дойду сэриилэрин кыттыылааҕа.

120 сыла - Михаил Иванович Макаров–Бассабыык Мэхээттэ (1905-1944).

Гражданскай сэрии кыттыылааҕа. Сыланна бастакы холкуостары тэрийиини салайбыта. ССРС холкуостаах удаарынньыктарын съехин кыттыылааҕа (1935с.). 1937 с. сымыйанан буруйдааһынна түбэхэн, холкуос бэрэссэдээтэлиттэн уһуллубута. БСК(б)П кэккэтиттэн таһаарыллыбыта.

120 сыла - Роман Захарович Максимов (1905-1965). Хайахсыт. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. “За отвагу”, “За боевые заслуги” медаллар кавалердара.

Литература: Албан ааттара өлбөөдүйбэт / И. М. Павлов ; хомуйан онордо А. А. Захаров. - [Доп.]. - Чурапчы : Санга олох, 2016. – С.145

120 сыла - Николай Васильевич Скрябин II (1905 -) Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа, Албан аат орден II, III ст. кавалердара.

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 286.

120 сыла – Спиридон Тихонович Собакин (1905-..). Сэбиэскэй хаһаайыстыбаннай үлэһит. Гражданскай, Аҕа Дойду сэриилэрин кыттыылааҕа. Чурапчы бастакы комсомолецтарыттан биридэстэрэ. Кытаанах нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. / суруйдулар, хомуйан онордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а.- Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С. 40

115 сыла - Гаврил Иванович Егоров-Биилин (1910-1970). Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Учуутал, поэт.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 276-280

115 сыла – Дмитрий Петрович Лазарев (1910с.-..) Хоптоҕо нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Чурапчы улуунун бочуоттаах гражданина.

Литература: Дмитрий Лазарев. Олох диэн - уу, суол диэн -сайдыы / [хомуйан онордо С. А. Попов – Сэмэн Тумат ; таһаарыы ред. В. П. Саввинова ; кириити тыл авт. Е. Борисов]. - Дьокуускай : Көмүөл, 2010. –

115 сыла - Федот Иванович Максимов (1910с.-..). Тимир ууһа

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 286.

110 сыла - Дмитрий Афанасьевич Васильев (1915-1996). Чакыр нэһилиэгэ. Тыыл ветерана. “Үлэбэ килбиэнин иһин” (1966, 1973сс) мэтээл кавалера, РСФСР тыа хаһаайыстыбатын социалистическай куоталаһытын туйгуна.

110 сыла – Николай Егорович Захаров (1915-..). Төлөйгө төрөөбүтэ. Хоту көһөрүллүү уонна Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Албан аат орден III ст., Аҕа дойду сэриитин орден II ст. кавалердара.

Литература: Чурапчы медиктэрэ сэрии сылларыгар / СР Доруобуйатын харыстабылын министерствота, П. Н. Сокольников аатынан Чурапчы улуунун киин балыыһата ; хомуйан онордо Л. М. Григорьева ; [кириити тылы суруйдулар: А. М. Ксенофонтов, А. И. Корякин]. - Дьокуускай : Сайдам, 2021. –С. 28, 60-61.

110 сыла – Степанида Николаевна Карпова (1915-..). Кытаанахха төрөөбүтэ. Советскай потребкооперация туйгуна. Чурапчы бастакы тракторист дьахталларыттан биридэстэрэ.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан онгордулар: Е. П. Скрыбина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. –С. 132

110 сыла - Илья Петрович Марков (1915-1945). Хайахсыт нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Кыһыл Сулус орден, Аҕа дойду сэриитин I ст., Албан аат орден III ст. кавалердара.

Литература: Албан ааттара өлбөөдүйбэт / И. М. Павлов ; хомуйан онгордо А. А. Захаров. - [Доп.]. - Чурапчы : Санга олох, 2016. – С.29

110 сыла – Степан Николаевич Ноговицын (1915-1985). Советскай партийнай үлэһит. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. ССКП Райкомун Бастакы секретара. Аҕа дойду сэриитин I ст., Бочуот Знага орденнар кавалердара. СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданина.

110 сыла – Василий Андреевич Пахомов (1915-1984). Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Кыһыл сулус орден, элбэх бойобуой мэтээллэр кавалердара.

Литература: Алаас буйун уолаттара : Кытаанах, Танда-Бахсы : 1941-1945 сс. / хомуйан онгордулар: Е. П.Скрыбина уо д. а.- Дьокуускай : Издатель В. Д. Макеев. - 2020. - – С.37

110 сыла – Петр Никифорович Попов-Ачыкы Бүөтүр (1915-). Алаҕар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Фольклорист.

Литература: Быһылааннаах бырахсыылартан : Ахтыылар / П.Н.Попов. - Дьокуускай : Бичик, 2003. - 64 с.

110 сыла – Иван Спиридонович Яковлев (1915-1989). Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Аҕа дойду сэриитин орден II ст., элбэх мэтээллэр кавалердара.

Литература: Алаас буйун уолаттара : Кытаанах, Танда-Бахсы : 1941-1945 сс. / хомуйан онгордулар: Е. П.Скрыбина уо д. а.- Дьокуускай : Издатель В. Д. Макеев. - 2020. - – С.45

105 сыла - Николай Егорович Артемьев (1920-2008). Хайахсыт. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Кыһыл Сулус орден уонна элбэх бойобуой мэтээллэр кавалердара.

105 сыла – Дмитрий Николаевич Ефремов (1920-..) Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Одьулуун сэбиэтин председателэ. Үлэ Кыһыл Знамята орден кавалера.

105 сыла – Семен Дмитриевич Лазарев (1920-..). Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа, Аҕа дойду сэриитин I уонна II истиэпэннээх уордьаннар кавалердара.

Литература: Алаас буйун уолаттара: Кытаанах, Танда – Бахсы 1941-1945 сс. / хомуйан онгордулар: Е.П.Скрыбина [уо.д.а.]. - Дьокуускай : Издатель В.Д.Макеев,, 2024. – С. 60.

100 сыла - Ирина Тихоновна Барашкова. Герой ийэ (1925-..)

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онгордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 293.

100 сыла - Василий Алексеевич Макаров II(1925-2007). Хоту көһөрүлүү кыттыылааба, Саха АССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Чурапчы сэлиэнньэтин бочуоттаах гражданина.

100 сыла – Матвеев Николай Михайлович (1925с.) СӨ үөрэҕириитин туйгуна, Кытаанах, Алабар нэһилиэктэрин, Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданиннара.

100 сыла – Николай Васильевич Пономарев-Унаар Уола (1925-1950). Поэт. Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Хоту көһөрүлүү кыттыылаба.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан онордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С.395

Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 429-432

100 сыла - Василий Михайлович Слепцов (1925-1992). Аба дойду сэриитин кыттыылаба. «Хорсунун иһин» мэтээллээх.

Литература: Ытык Бахсы / (Хомуйан онордулар: Бараишков Д.Ф., Егоров Т.Т., Протодьяконова Е.Н. уо.д.а.) .- Дьокуускай : Сайдам, 2020 . - С.194

100 сыла - Петр Егорович Спиридонов (1925-..). Аба дойду сэриитин кыттыылаба. Кыһыл Сулус, Аба дойду сэриитин II-с истиэпэннээх уордьаннар кавалердара, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна.

Литература: Алаас буйун уолаттара: Кытаанах, Танда – Бахсы 1941-1945 сс. / хомуйан онордулар: Е.П.Скрябина [уо.д.а.]. - Дьокуускай : Издатель В.Д.Макеев,, 2024. – С. 82.

95 сыла – Прасковья Прокопьевна Гуляева (1930).Мугудай нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Горькай аатынан холкуос ыанньыксыта. РСФСР тыатын хаһаайыстыбатын социалистическай күрэхтэһиитин туйгуна. САССР IV ынырыылаах уонна РСФСР Үрдүкү Сэбиэтин депутата

Литература: Төлөй / ["Төлөй нэһилиэгэ" муниципальной тэриллии дьаһалтата]. - Дьокуускай : Бичик, 2017. Кн. 1: Төрүччү суруга / [хомуйан онордулар: И.А. Пинигин, П. Д. Гуляев]. – С. 390

90 сыла– Иван Дмитриевич Захаров (1935). Тыа хаһаайыстыбатын наукатын кандидата. САССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Гражданскай килбиэн, СР тыатын хаһаайыстыбатын сайдыытыгар кылаатын иһин бэлиэлэр хаһаайыннара. Нөмүгү, Төлөй н. бочуоттаах гражданина.

Литература: Төлөй / ["Төлөй нэһилиэгэ" муниципальной тэриллии дьаһалтата]. - Дьокуускай : Бичик, 2017. Кн. 1: Төрүччү суруга / [хомуйан онордулар: И.А. Пинигин, П. Д. Гуляев]. – С.480

90 сыла - Афанасий Иннокентьевич Пермьяков (1935-..). Алабар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР здравоохранениятын үтүөлээх үлэһитэ. Знак Почета орден кавалера. Чурапчы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

Литература: Помня прошлое, творим будущее(продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района

/сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольников. - Якутск : Сайдам, 2015. – С. 268.

90 сыла – Павел Николаевич Скрябин (1935-202.). Танда Бахсы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Саха сириг т/х. бочуоттаах ветерана. Чурапчы, Булун улуустарын бочуоттаах гражданиннара.

*Литература: **Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү** : Кытаанах, Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан оҥордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С.393*

90 сыла - Екатерина Афанасьевна Слепцова (1935-2001), ССРС үөрэҕириитин туйгуна, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, Чурапчы улуунун норуотун маастара, Мугудай нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

70 сааһа – Петр Дмитриевич Гуляев (1955). Төлөй нэһилиэгэр төрөөбүтэ. РФ уонна СР физкультураҕа уонна спортка туйгуна.

*Литература: **Чурапчы - спорт туоната** : Чурапчы улуунугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята /[кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэтахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.183*

75 сааһа – Герасим Степанович Платонов (1950). Үлэ, спорт бэтэрээнэ. Россия потребкооперациятын туйгуна, «Россияҕа потребкооперация сайдыытыгар үтүөлэрин иһин», “РФ уонна СР физкультураҕа уонна спорт сайдыытыгар үтүөлэрин иһин” бэлиэ хаһаайыннара. Чурапчы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина

*Литература: **Чурапчы - спорт туоната** : Чурапчы улуунугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята /[кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэтахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.221*

75 сааһа - Григорий Григорьевич Турантаев (1950). СР «Культуратын туйгуна», РФ журналистарын союһун чилиэнэ, Чурапчы улуунун, Чурапчы, Алаҕар нэһилиэктэрин бочуоттаах гражданиннара.

*Литература: **Тыа сириг культурата** : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнгээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.427-429.*

1900 – Арыылаах нэһилиэгэр 1 кылаастаах церковно-приходской оскуола аһыллыбыта.

1925 – Чурапчыга бастакы пионерскай организация тэриллибитэ 100 сыла.

*Литература: **Үөрэх сырдык суолунан** : (1872-2012) / С. А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата. - Дьокуускай : Көмүөл, 2016. – С.35*

1930– Төлөйгө Мэнэлээх алааска начальнай оскуола аһыллыбыта (Төлөй орто оскуолата аһыллыбыта 95 сыла).

1930 –Хайахсыкка Сынынахтаах алааска началынай оскуола аһыллыбыта (А. П. Илларионов аатынан орто оскуола 95 сыла).

Литература: История образования в Чурапчинском улусе / [сост.: М. И. Чичигинарова, К. К. Пермяков, Н. И. Дьячковский] . - Якутск : Компания "Дани Алмас", 2013. – С.93

1930 –Кытаанахха «Эргийэн күөрэйбит» ТСОЗ тэриллибитэ. Кэлин «Кыһыл Савва»ТСОЗ-н холбоһон «Кыһыл Танда» холкуос буолбуттара.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан оҥордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С. 112.

1930 с. – Чурапчыга сангата суох киинэ көстүбүтэ.

Литература: Тыа сириҥ культуурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнгээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.313.

Үөрэх сырдык суолунан : (1872-2012) / С. А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата. - Дьокуускай : Көмүөл, 2016. – С.34.

1930 – Райисполком иһинэн здравоохранения отд. аһыллыбыта.

1930 – Райбольницаҕа трахоматозный пункт аһыллыбыта.

1935 – Чурапчы нэһ. акушерскай пункт аһыллыбыта 90 сыла (1935).

Литература: Помня прошлое, творим будущее (продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С.140.

1935 – Кытаанах нэһилиэгэр фельдшерскай пункт аһыллыбыта 90 сыла (Көчүктэйгэ)

Литература: Помня прошлое, творим будущее (продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С.187

1935 – Соловьев нэһилиэгэр балыыһа аһыллыбыта 90 сыла(1935)

Литература: Помня прошлое, творим будущее (продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С.207

1935 – Кытаанахха «Дьоскуоскай» холкуос тэриллибитэ. Кэлин уларыян «Чкалов» аатынан холкуос буолбуттара.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан оҥордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С. 27.

1940 – Чурапчы оройуонугар киинэ отдела тэриллибитэ 85 сыла.

Литература: Тыа сириҥ культуурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнгээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.313.

1940 – Дирингэ, Кытаанахха почта аһыллыбыта. 1945 с. Кытаанах почтата Сыланна көһөрүллүбүт.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах,Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. /суруйдулар, хомуйан онгордулар: Е. П. Скрыбина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. –С. 165.

1945 – Мындабаайыга почта аһыллыбыта.

1955 - Чакыр нэһилиэгэр электричество уонна радиоузел холбоммута.

Литература: Чакыр уруккута уонна билингитэ. – 1996.- С. 90

1955 - Чурапчытаабы оҕо библиотекатааһыллыбыта 70 сыла.

1965 – Мээндийэбэ детсад аһыллыбыта (Төлөй нэһилиэгин В. В. Смирников аатынан “Кустук” уһуяанын 60 сыла).

1980 – «Дьиэрэнкэй» оҕо үнкүү ансамбла тэриллитэ 45 сыла.

1985 – «Мугудай» сопхуос тэриллитэ (директор С.И.Сергеев).

Литература: Төрүт дьарыгы өрө тутан : Чурапчы улуухугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин ; [аан тыл авт. Попов Николай Николаевич]. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С.58

1990 – “Сардана” (Борисов С. П., Чурапчы), “Искра” (Турантаев С. Л., Чурапчы), “Сутуруолаах” (Сысолятин А. Н., Одьулуун), “Кулаада”(Седалищев М. С., Хахыйах) бааһынай хаһаайыстыбалар тэриллиттэрэ.

1995 – С. К. Макаров аатынан Чурапчы улуухун гимназията аһыллыбыта 30 сыла.

1995 –“ Олохоос”, “Азана” бааһынай хаһаайыстыбалар тэриллиттэрэ

1995 - Чыаппаратаабы эр дьон норуодунай хорун 30 сыла

1995 - “Күбэй”ветераннар хордарын (Дирин) 30сыла.

2000 – Доруобуйа харыстыбалын музея аһыллыбыта 25 сыла.

2000 – Кытаанах нэһилиэгэр Улуу Кыайыы 55 сылыгар аналлаах өйдөбүннүк тутуллубута 25 сыла.

Литература: Алаас буйун уолаттара: Кытаанах, Танда – Бахсы 1941-1945 сс. / хомуйан онгордулар: Е.П.Скрыбина [уо.д.а.]. - Дьокуускай : Издатель В.Д.Макеев,, 2024. – С. 216.

2015 - □"Алабар Далбардара" 3-с көлүөнэ үнкүү коллектива тэриллитэ 10 сыла.

2015 – Чурапчы №1 оскуолатыгар «Дарханнар» байыаннай-патриотическай кулууп тэриллитэ.

Литература: МБОУ Чурапчинская СОШ им. С.А. Новгородова

ТОХСУННЬУ (ЯНВАРЬ)

- **Варфоломей Васильевич Михайлов** 85 сааһа. Хоптоҕо нэһилиэгэр төрөөбүтэ (1940).

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсыытыгар эппиэттээх Я. П.

Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.18.

1– Дмитрий Устинович Максимов төрөөбүтэ 95 сыла (1930-..). Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. САССР култууратын үтүөлээх үлэһитэ. СР Бочуоттаах ветерана. Гражданскай килбиэн бэлиэ хаһаайына. Верхоянскай район Бочуоттаах гражданина.

Литература: Үлэбэ анаммыт олох .- Якутск : Издательский дом СВФУ, 2015. - 132 с.

1– Семен Семенович Морфунов 75 сааһа (1950). Арыылаах н. төрөөбүтэ. Көнүл тустууга 1968с. ССРС оҕолорго чемпиона, 1970 с. эдэрдэргэ үрүн көмүс призера. СР физкультураба уонна спортка үтүөлээх үлэһитэ. Чурапчы улууһун уонна Арылаах н. Бочуоттаах гражданиннара.

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С. 75

9 – Евдокия Васильевна Николаева-Потапова төрөөбүтэ 105 сыла (1920-...). Хоту көһөрүллүү кыттыылааба. РСФСР бытовоей обслуживаниетын үтүөлээх үлэһитэ.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах, Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. / суруйдулар, хомуйан онордулар: Е. П. Скрыбина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С.341-342.

10 – Афанасий Петрович Мунхалов төрөөбүтэ 90 сыла. Күндүлгэ төрөөбүтэ (1935-2014). График, РСФСР народнай художнига, САССР П.А. Ойуунускай аатынан Гос. премиятын лауреата.

Литература: Художники Якутии: члены Союза художников России / З. И. Иванова-Унарова. – Санкт-Петербург, 2006. – С.100.

Афанасий Мунхалов : [альбом-монография] / ГУ ГМХК Нац. худож. музей Респ. Саха (Якутия) ; [авт. ст.: Галина Неустроева, Иннокентий Потапов ; сост. Галина Неустроева ; науч. ред. Ася Габышева ; пер. на якут. яз. Аиты Шапошниковой ; пер. на англ. яз. Татьяны Басхардыровой]. - Якутск : Рекламное агентство "Апрель", 2010. - 204, [4] с., [5] л. ил. : ил., портр.

10 января – Александра Васильевна Софронова 90 сааһа. Үлэ бэтэрээнэ, Хоту көһөрүллүү кыттыылааба, Хадаар нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

17 – Терентий Алексеевич Кардашевский 70 сааһа (1955). Мындабаайыга төрөөбүтэ. РФ Суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, СР культууратын туйгуна, СР телевидениетын, радиотынан биэриити туйгуна.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 320-323

25 - Иван Ильич Сивцев төрөөбүтэ 110 сыла (1915 – 1970). Холкуоһунай тутуу бэтэрээнэ. «Горькай», «Калинин» ааттарынан колхуос бэрэссэдээтэлэ. “Чурапчы улууһун XX үйэбэ 100 чулуу дьоно” ааттаахтартан биирдэстэрэ, “Бочуот Знага” орден кавалера, САССР Верховнай Советын депутата.

Литература: Төрүт дьарыгы өрө тутан : Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С. 96.

25 – Гавриил Михайлович Яковлев 70 сааһа (1955). Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Үлэ, спорт ветерана. РСФСР норуотун үрэбириитин туйгуна, РФ, СР үтүөлээх учууталлара, Чурапчы улууһун уонна Кытаанах нэһилиэгин бочуоттаах гражданиннара.

Литература: Чурапчы - спорт туюнута : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэтахсытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С. 154.

27 - Клара Васильевна Макарова 80 сааһа (1945 с.). СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, СР Бочуоттаах ветерана, СР "Гражданской килбиэн", “Ытык сүбэ” бэлиэлэр хаһаайыннара, Чурапчы улууһун уонна Сылан нэһилиэгин бочуоттаах гражданиннара, нэһилиэк ветераннарын түмсүүтүн салайааччыта, кравед.

27 – Полина Егоровна Ноговицына 65 сааһа (1960). Үлэ бэтэрээнэ. Хоһоонһут.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 389-391.

28 - Иннокентий Алексеевич Слепцов төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2002). СР үтүөлээх архитектора, П.А Ойуунускай аатынан Государственной премия лауреата, ССРС архитектордарын союһун чилиэнэ, XX үйэбэ Чурапчы улууһун 100 чулуу дьоннорун ахсааныгар киирбитэ.

Литература: Ытык Бахсы / (Хомуйан онордулар: Барашков Д.Ф., уо.д.а.) .- Дьокуускай : Сайдам, 2020 . - С.633-634.

29 – Римма Иннокентьевна Корякина-Хотууна 65 сааһа (1960). Поэтесса, прозаик. Дьааны оройуонун Боруулаах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. «Чурапчы» литературнай түмсүү салайааччыта. СР суруйааччыларын чилиэнэ, СР култууратын туйгуна.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 331-333.

ОЛУННЬУ (ФЕВРАЛЬ)

- **1930 с .** Чурапчы оскуолатын үөрэнээччилэрэ Башарин Георгий Прокопьевич (профессор, история наукатын доктора), Сивцева Анастасия Иннокентьевна (география наукатын кандидата) Мугудай олохтоох Сэбиэтин иннигэр нэһилиэккэ оскуола тутуутун туруорсубуттара.

1 - Розалия Васильевна Уваровская төрөөбүтэ 75 сыла (1950). РФ үтүөлээх бырааһа, СР доруобуйа харыстабылын туйгуна.

1 февраля – Лаврентий Михайлович Неофитов төрөөбүтэ 95 сыла. (1930-1964).
График, ССРС ХС чилиэнэ. Мындабаайыттан төрүттээх.

Литература: Художники Якутии: члены Союза художников России / З. И. Иванова-Унарова. – Санкт-Петербург, 2006. – С. 103.

2 – Аркадий Егорович Филиппов төрөөбүтэ 90 сыла (1935-2...). Мэлдьэхсигэ төрөөбүтэ. Советскай хаһаайыстыбаннай үлэһит. “За заслуги перед Отечеством” орден II ст., «За доблестный труд» медаль кавалердара. Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина. Хоһоонньут.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 524-527

С ыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаз", 2014. – С. 181.

10 – Афанасий Васильевич Макаров төрөөбүтэ 90 сыла (1935-2019). Чурапчы совхоз тракториһа. «Үлэ кыһыл знамята» орден кавалера, СР тыатын хаһаайыстыбатын ветерана, “Оройуон сайдытыгар үтүөлэрин иһин” бэлиэ III ст. хаһаайына, Сылан нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо.

10 - Аиза Петровна Решетникова төрөөбүтэ 80 сыла. (1945-2024). Муzyковед, пианистка, олонхону чинчийээччи. Историчекай наука кандидата, РФ культуратын үтүөлээх үлэһитэ, СР народной артиһа, САССР үтүөлээх артыыһа. Ирина Архипова фондатын, А. Е. Кулаковскай аатынан СР Гос. бириэмийэтин лауреаттара.

11 – Клара Гаврильевна Макарова 80 сааһа (1945). Сыланга төрөөбүтэ. РСФСР үөрэбириитин туйгуна, СР учууталларын учуутала, СР уопсай үөрэхтээһинин үтүөлээх учуутала, СР үөрэҕин систематын бочуоттаах үлэһитэ, Чурапчы улууһун уонна Сылан нэһилиэгин бочуоттаах гражданина, профессор Г.П.Башарин аат. орто оскуола музейын директора, краевед.

Литература: С ыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаз", 2014. – С.97.

13 – Василий Назарович Егоров-Тумарча 90 сааһа (1935). Саха народной суруйааччыта. А. Е. Кулаковскай аатынан СР Государственной премиятын лауреата. СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ.

20 – Степан Афанасьевич Ермолаев төрөөбүтэ 115 сыла. (1910-...). РСФСР уонна САССР үтүөлээх бырааһа. Бочуот знага орден кавалера.

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 563.

24 – Гавриил Дмитриевич Ефимов-Аратаа төрөөбүтэ 105 сыла. (1900-2000). Учуутал, общественной деятель. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Аҕа дойду сэриитин орден II ст., Кыһыл судус, Дружбы народов орденнарын кавалердара. РСФСР норуотун үөрэбириитин туйгуна. СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина.

Литература: Гавриил Дмитриевич Ефимов / [хомуйан онордо Н. И. Ефимов]. - Дьокуускай : Алаас, 2020. – 221с.

Тыа сирин культурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнгээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С. 78-81.

Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай).– С. 286-290

КУЛУН ТУТАР (МАРТ)

– **Николай Николаевич Никутов** төрөөбүтэ 90 сыла. Тутааччы. 1935 с. Үөһээ Бүлүү улуунун Хоро нэһилиэгэр төрөөбүтэ. «Үлэбэ килбиэнин иһин» мэтээл “Үлэ Албан Аата” орден III степенин кавалера, САССР үтүөлээх туттааччыта. Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданина.

Литература: Чурапчы - спорт туюнута : Чурапчы улуухугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэтахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.122.

Сайды суолун тутуһан : Чурапчытаабы МПМК 30 сыл / хомуйан онордо Ф. А. Тимофеев. - Дьокуускай : Көмүөл, 2016.– С. 42.

3 - Семен Иванович Никитин 75 сааһа (1950). СР муниципальнай сулууспатын уонна социальнай сулууспатын туйгуннара. “За трудовую доблесть” мэтээл кавалера, “Гражданской килбиэн” бэлиэ хаһаайына, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

5 – Парасковья Ивановна Попова-Тускулаана 65 сааһа(1960). Чыаппара нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Социальной педагог уонна кэпсээнньит. СР үөрэбириитин туйгуна. РФ Суруналыыстарын союһун чилиэнэ.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С.465-468.

8 – Горькай аатынан (Мугудай) уонна Калинин аатынан (Төлөй) холкуостара холбоһонор Калинин аатынан бөдөнсүйбүт холкуос тэриллитэ (1955 с.). Ону кытта икки нэһилиэк холбоһон Мугудай нэһилиэгэ диэн буолбуттара.

10 – Семен Николаевич Макаров төрөөбүтэ сыла (1935-...). Чурапчы совхоз тракториһа. Үлэ Кыһыл знамята орден кавалера. Чурапчы улуунун бочуоттаах гражданина.

15 – Егор Семенович Дьячковская төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2005). Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. САССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ. Болугур нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

16 – Алексей Михайлович Максимов төрөөбүтэ 65 сыла (1960-2017). «За вклад в развитие российского образования» орден III ст., « За вклад в развитие образования» медаль кавалердара. СР оскуолаларын үтүөлээх үлэһитэ, СР үөрэбин туйгуна, Сылан нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо.

Литература: С ыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаз", 2014. – С.104.

17 – Егор Ильич Попов-Туску 65 сааһа (1960). Мугудай нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Юрист, хоһоонньут.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 433-435.

21 – Аграфена Игнатьевна Санникова төрөөбүтэ 95 сыла (1930-....). СР үөрэхтээһинин бочуоттаах ветерана. Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданина. Чурапчы улууһун норуотун маастара.

Литература: Олох үөрүүтэ – ийэбит мичээрэ

24 - Акулина Семеновна Кривошапкина 75 сааһа. СР норуотун маастара, РФ үөрэҕириитин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэҕириитин туйгуна, (отличник образования РС (Я), почетный работник просвещения РФ). Хадаар нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

25 – Боотурускай улуус Чурапчы оройуона диэн буолбута (1930).

27 – Виктор Семенович Алехин төрөөбүтэ 120 сыла (1905-1963). САССР үтүөлээх учуутала.

Литература: Виктор Семёнович Алёхин / [составители: О. В. Анисимова, Н. И. Петрова, Л. В. Яковлева]. - Якутск : Сайдам, 2022. - 127

75 – Григорий Григорьевич Турантаев 75 сааһа (1950). Бахсы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР култуураҕа туйгуна. Үлэ, спорт бэтэрээнэ. Чурапчы нэһилиэгин бочуоттаах граждана.

Литература: Чурапчы - спорт туюната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.156

МУУС УСТАР (АПРЕЛЬ)

1 апреля – Чурапчыга ыарыһахтары көрөр анал **балыыһа аһыллыбыта** (1900).

Литература: Помня прошлое, творим будущее (продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С.121.

4 – Николай Егорович Яковлев төрөөбүтэ 95 сыла (1930-). РФ уонна СР үтүөлээх механизатора, Бочуот знага, Октябрьскай революция орденнар кавалердара. Одьулуун нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

Литература: Яковлев Николай Егорович : биобиблиогр. ыйынньык. – Чурапчы, 2013.

6 – Чурапчыга холкуостаах ударниктар IV оройуоннаабы слеттара буолбута (1935 с.).

Литература: Төрүт дъарыгы өрө тутан : Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин ; [аан тыл авт. Попов Николай Николаевич]. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С. 14

6 - Никифор Иванович Оконешников 65 сааһа (1960). Мугудайга төрөөбүтэ. Үлэ Албан аата орден кавалера, оройуон рекордсмен-ыанньыксыта, сылгыһыт. «Бараммат» ТХПК салайааччыта.

10 - Виталий Михайлович Неустроев 85 сааһа (1940). Мындабаайыга төрөөбүтэ. РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, СР үтүөлээх учуутала. Чурапчы улуунун бочуоттаах гражданина.

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [книгэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэтахсыытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.17; 172.

12 – Петр Егорович Спиридонов (1925-...). Кытаанах н. төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Кыһыл сулус, Аҕа дойду сэриитин II ст. орденнар кавалердара. РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна.

Литература: Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах, Танда Бахсы нэһиликтэрэ 1941-1945 сс. / суруйдулар, хомуйан онордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С. 89.

14 - Александра Константиновна Барашкова 75 сааһа (1950). РФ үөрэҕириитин туйгуна, үлэ бэтэрээнэ. Бахсы бочуоттаах олохтооҕо

Литература: Ытык Бахсы / (Хомуйан онордулар: Барашков Д.Ф. уо д. а.) . - Дьокуускай : Сайдам, 2020 . - С.646-647.

15 – Василий Сергеевич Соловьев-Болот Боотур төрөөбүтэ 110 сыла (1915-1993). Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. СР народной суруйааччыта, П. А. Ойуунускай аатынан СР Гос. бириэмийэ лауреата.

20 - Агафья Тарасовна Кузьмина төрөөбүтэ 95 сыла (1930-....). Чакыр нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Октябрьскай Революция, Үлэ Кыһыл Знамята орден кавалердара. СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуунун бочуоттаах гражданина.

Литература: Кыайыылаах үлэтинэн, үтүө майгытынан : аатырбыт ыанньыксыт, кэрэ киһи Агафья Тарасовна Кузьмина төрөөбүтэ 90 сылыгар : [ахтыылар] / хомуйан онордо А. Р. Саргыдаев ; [аан тылы суруйда А. Т. Ноговицын]. - Дьокуускай : Медиа-холдинг "Якутия", 2020. - 191 с. : ил., портр., генеал. схем.

26 - Макаров Егор Алексеевич төрөөбүтэ 120 сыла (1905-1987). Сылан нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Сэбиэскэй-партийнай үлэһит. Гражданскай сэрии кыттыылааҕа, оҕо суруйааччыта, Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданина.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 352-356.

Мин улахан баҕам / Е. А. Макаров // Саҥа олох. – 1979. – Атырдьах ыйын 4 к.

26 - Гаврил Егорович Скрябин төрөөбүтэ 80 сыла (1945 – 1997), социалистическай куоталаһыыга Кыһыл Знамялаах «Туйгун кулууп» Мугудайдаабы Сынньалан киинин директора, үнкүүһүт.

29 - Вера Гурьевна Оконешникова 80 сааһа (1945). РФ норуотун үөрэҕириитин туйгуна, Учууталлар учууталлара, СР үөрэҕин систематын бочуоттаах ветерана, Алабар нэһилиэтин бочуоттаах гражданина.

30 – Егор Семенович Николаев төрөөбүтэ 95 сыла (1930). Тулагы-Киллэм нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Эрилик Эристиин, Ленин аатынан холкуостар председателлэрэ. РСФСР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, Бочуот Знага орден кавалера.

Литература: Төрүт дьарыгы өрө тутан : Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин ; [аан тыл авт. Попов Николай Николаевич]. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С. 141

ЫАМ ЫИА (МАЙ)

6 - Федоров Егор Николаевич төрөөбүтэ 115 сыла (1910-1990). Хайахсыт нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылаҕа. Слава орден III, Аҕа дойду сэриитин орден II ст.кавалердара. Хайахсыт нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо.

Литература: Эрилик аатын өрө тутан / [М. Н. Корякин]. - Дьокуускай : Сайдам, 2018. – С.389

Албан ааттара өлбөөдүйбэт / И. М. Павлов ; хомуйан онордо А. А. Захаров. - [Доп.]. - Чурапчы : Саҥа олох, 2016. – С.99

12 – Татьяна Алексеевна Макарова төрөөбүтэ 65 сааһа (1960). Педагогическай наука кандидата. РФ уопсай үөрэхтээһин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэҕин систематын туйгуна.

Литература: История развития дошкольного образования в Чурапчинском улусе. - Якутск : Сайдам, 2011 . Ч. 2. - 2021. – С.176

16 – Ульяна Ивановна Бурнашова- Уйаана 65 сааһа (1960). Арыылаах н. төрөөбүтэ. СР култууратын туйгуна, СР суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ. Лөгөй н. бочуоттаах олохтооҕо.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 45-48.

19 – Александра Иннокентьевна Прокопьева 70 сааһа (1955). РФ уопсай үөрэхтээһин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэҕин систематын туйгуна. Болугур н. бочуоттаах гражданина.

Литература: История развития дошкольного образования в Чурапчинском улусе. - Якутск : Сайдам, 2011 . Ч. 2. - 2021. – С.174

20 – “Ньургунун” уһуйаан аһыллыбыта 65 сыла (Хатылы н., 1960)

23 – Павел Петрович Федоров-Сомоҕо 75 сааһа. 1950 с. Покровкаҕа төрөөбүтэ (Амма). Россия суруйааччыларын сойуун чилиэнэ.

Литература: Тыа сиригэр культуурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.158-164

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 150-156

26 – Егор Егорович Картузов-Чооруун төрөөбүтэ 65 сааһа (1960). Болтоно н нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ. Кэпсээнньит.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 89-92.

30 – Константин Михайлович Филиппов (1915-1984). Чакыр нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Сэбиэскэй партийнай үлэһит. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Элбэх мэтээллэр кавалердара.

Литература: Төрүт дьарыгы өрө тутан : Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин ; [аан тыл авт. Попов Николай Николаевич]. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С. 211

БЭС ЫЙА (ИЮНЬ)

1 - Ольга Михайловна Харайбатова 75 сааһа (1950). Юрид. наука кандидата. РФ уонна СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ.

3 – Константин Николаевич Адамов төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2018). Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Саха Республикатын Ытык аҕата, Чакыр нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

10 - Атласова Ульяна Николаевна 75 сааһа (1950г.) СР н/х. үтүөлээх үлэһитэ. Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

11 – Петр Михайлович Решетников төрөөбүтэ 110 сыла (1915-1960). Бахсыга төрөөбүтэ. РСФСР уонна САССР народнай артыыһа, РСФСР уонна САССР үтүөлээх артыыһа. Үлэ Кыһыл знамята орден кавалера.

13 - Иннокентий Кузьмич Макаров төрөөбүтэ 100 сааһа (1925-1993) Педагогическай үлэ ветерана, буйун-учуутал, Аҕа дойду сэриитин орден II ст., “Японияны Кыайыиһин” медаль кавалердара.

Литература: Сьланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сьланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаc", 2014. – С.84

15 – Николай Егорович Саввин төрөөбүтэ 90 сыла (1935-...). Дьохсоҕон нэһилиэгэр төрөөбүтэ (Таатта). СР култууратын туйгуна.

Литература: Тыа сириҥ культуурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнгээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004. - С.154-157.

17 – Дмитрий Дмитриевич Эверстов -Диринскэй 80 сааһа (1945-1989). Наатараҕа төрөөбүтэ. РСФСР норуотун үөрэбириитин туйгуна. РФ суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ. Хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 551-556.

25 – Михаил Павлович Гоголев-Долгун 75 сааһа. Хатылы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ. Кэпсээнньит, хоһоонньут.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С.53-56.

26 – Иван Иванович Ксенофонтов төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2004). Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Хоту көһөрүллүү кыттыылааба. Үлэ бэтэрээнэ. Общественник, хоһоонньут.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 336-337

26 - Михаил Ильич Нестерев 70 сааһа (1955). СР автомобильнай транспорун туйгуна.

Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 136.

26 – Хатылыга почта аһыллыбыта 60 сыла (1965)

ОТ БИЯ (ИЮЛЬ)

1 июля – Прокопий Нестерович Сокольников төрөөбүтэ 160 сыла (1865- 1917). Сахалартан бастакы быраастартан биирдэрэ. III Дьохсоҕон н. төрөөбүтэ (Таатта). Святой Анна III ст., Святой Станислав III ст. орденнарын кавалердара.

Литература: Помня прошлое, творим будущее(продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С. 258-259.

1 июля – Дмитрий Константинович Лукин 90 сааһа. Үлэ уонна тыыл бэтэрээнэ. Хоту көһөрүллүү кыттыылааба. Хадаар нэһилиэгин уонна Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданинара.

1 июля - Елена Васильевна Лукина төрөөбүтэ 95 сыла. (1930-2013). Үлэ бэтэрээнэ. Герой-ийэ. Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах гражданина.

Литература: Герой-ийэ Лукина Елена Васильевна : Дьоһун олох, 60 сыл биһиргэ.- Дьокуускай: Көмүөл, 2022. – 264 с.

1 - Ульяна Еремеевна Макарова төрөөбүтэ 95 сыла (1930). Таатта оройуонугар төрөөбүтэ. Чурапчы совхоз доярката. РСФСР социалистической куоталаһыытын туйгуна (1974с.) «Бочуот знага» орден кавалера. Арыылаах нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

1 - Анастасия Самсоновна Оконешникова төрөөбүтэ 90 сыла (1935). Хоту көһөрүллүү кыттыылааба. Педагогической үлэ бэтэрээнэ, «Учууталлар учууталлара» бэлиэ хаһаайката, «За заслуги перед Отечеством» мэтээл II ст. кавалера. Мугудай нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

4 июля – Мария Ивановна Ермолова төрөөбүтэ 100 сыла (1925-....). Воронежскай уобаласка төрөөбүтэ. ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгуна, «Бочуот знага» орден кавалера. Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина.

Литература: Помня прошлое, творим будущее(продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л.

М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С. 268.

8 – Андрей Петрович Гоголев төрөөбүтэ 95 сыла (1930). I Чочу нэһилиэгэр төрөөбүтэ (Бүлүү). Өр кэмнэ музыкальнай оскуоланы салайбыта.

*Литература: **Тыа сириҥ культурата** : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.441-442*

12 – Вера Кирилловна Захарова төрөөбүтэ 105 сыла (1920-2010). Өлүөхүмэ оройуонугар төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Аҕа дойду сэриитин орден II ст. кавалера.

*Литература: **О себе и друзьях** : [Воспоминания ветерана ВОВ В.Захаровой]. - Якутск : Сахаполиграфиздат. - 1999. - 116 с.*

***Дьоллоох дьолун туһугар** : очеркалар / Савва Тарасов. - Якутскай : Саха сириҥээҕи кинигэ изд-вота, 1969. – с. 1-14.*

16 - Колесов Николай Николаевич 80 сааһа (1945). Чурапчы улуунун норуотун маастара, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

*Литература: **Тыа сириҥ культурата** : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.436*

17 - Варвара Семеновна Красильникова 70 сааһа (1955 г.), РФ здравоохранениятын туйгуна, СР фармациятын туйгуна «За вклад в развитие Чурапчинского улуса» бэлиэ 3 ст. хаһаайына, Мугудай нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

23 - Матрена Алексеевна Попова 75 сааһа (1950). Хатылы. РФ үөрэҕириитин туйгуна. РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, « Учууталлар учууталлара» бэлиэ хаһаайына, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина. Хоһоонньут, фотограф.

*Литература: **Чурапчы - уран тыл биһигэ** : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 461-464*

30 июля – Агафия Семеновна Птицына төрөөбүтэ 75 сыла (1950-2018). Сэбиэскэй, партийнай үлэһит. Чурапчы, Булун улуустарын бочуоттаах гражданиннара. СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ.

*Литература: **Агафия Семеновна Птицына** : жизнь, посвященная народу : / составитель Т.А. Обулахова ; [авторы вступительных статей: Е.А. Борисов, А. П. Атласов, А. М. Находкин]. -Якутск : Бичик, 2020. – 478с.*

30 – Лидия Петровна Сысолятина 85 сааһа (1940). Хоптоҕо нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Педагогическай үлэ ветерана. РФ норуотун үөрэҕириитин туйгуна. Учууталлар учууталлара бэлиэ хаһаайына.

*Литература: **Сьланская школа в лицах** : памятная книга об учителях Сьланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаc", 2014. – С. 174.*

АТЫРДЬАХ ҮЙА (АВГУСТ)

4 – Дмитрий Титович Брыскаев төрөөбүтэ 110 сыла (1915-1992). Болугур н. төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. САССР үтүөлээх бырааһа. Кыһыл сулус, Аҕа дойду II ст. орденнарын кавалердара.

Литература: Чурапчы медиктэрэ сэрии сылларыгар / СР Доруобуйатын харыстабылын министерствота, П. Н. Сокольников аатынан Чурапчы улуунун киин балыыһата ; хомуйан онгордо Л. М. Григорьева ; [киири тылы суруйдулар: А. М. Ксенофонтов, А. И. Корякин]. - Дьокуускай : Сайдам, 2021. – С.46-53.

Помня прошлое, творим будущее (продолжая традиции доктора Сокольникова) : история развития здравоохранения Чурапчинского района / сост. Л. М. Григорьева ; ГБУ Чурапчинская центральная районная больница имени П. Н. Сокольникова. - Якутск : Сайдам, 2015. – С.261

10 – Галина Гаврильевна Макарова 75 сааһа (1950). Сылан нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР культуратын туйгуна.

Литература: Тҕа сирин культурата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.136-141.

10 – Савва Саввич Сидоров төрөөбүтэ 90 сыла. Кытаанах нэһилиэгэр төрөөбүтэ (1935-). Хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа. Муома улуунун Бочуоттаах гражданина.

Литература: Чурапчы - спорт туюнута : Чурапчы улуунугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [кинигэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсыытыгар эппиэттээх Я. П.

Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С. 40.

Сут-кураан, уот сэрии, көһөрүү : Кытаанах, Танда Бахсы нэһилиэктэрэ 1941-1945 сс. / суруйдулар, хомуйан онгордулар: Е. П. Скрябина уо. д. а. - Дьокуускай : Э. Т. Пономарев типографията, 2022. – С.208.

13 - Аграфена Гаврильевна Кузьмина-Айаана 40 сааһа (1985). Хоптоҕо нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР суруйааччыларын союһун чилиэнэ. Хоһоонньут, кэпсээнньит.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онгордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С.96-99.

19 – Петр Петрович Кондратьев 95 сыла (1935). Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. ССРС үөрэбириитин туйгуна, РСФСР норуотун үөрэбириитин туйгуна, СР үөрэбириитин үтүөлээх үлэһитэ, СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна.

Литература: Сыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаc", 2014. – С. 65.

БАЛАҒАН ЫЙА (СЕНТЯБРЬ)

1 – Мурун- Тыымпыйаҕа оскуола-сад аһыллыбыта (1995)

Литература: История образования в Чурапчинском улусе / [сост.: М. И. Чичигинарова, К. К. Пермяков, Н. И. Дьячковский] . - Якутск : Компания "Дани Алмас", 2013. – С.94

1 – Семен Романович Данилов-Роман Данилов төрөөбүтэ 90 сыла (1935-2008). Поэт. Тыыл, үлэ бэтэрээнэ. РФ суруйааччыларын союһун чилиэнэ. Чурапчы, Чакыр нэһилиэктэрин бочуоттаах олохтооҕо.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 56-61.

9 – Матрена Николаевна Илларионова 70 сааһа (1955). РФ уопсай үөрэхтээһин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрэбириитин туйгуна. Хайахсыт нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

Литература: История развития дошкольного образования в Чурапчинском улусе. - Якутск : Сайдам, 2011 . - Ч. 2. - 2021. – С. 174

9 – Спартак Иванович Слепцов төрөөбүтэ 90 сыла (1935-2004). САССР үтүөлээх артыыһа. Дьордохуу орденын кавалера.

15–Уорбаа 1 кыл. нач. оскуола аһыллыбыта (1915).

Литература: История образования в Чурапчинском улусе / [сост.: М. И. Чичигинарова, К. К. Пермяков, Н. И. Дьячковский] . - Якутск : Компания "Дани Алмас", 2013. – С.97

17 - Артемьев Николай Егорович төрөөбүтэ 105 сыла (1920-2008). Хайахсыкка төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Кыһыл Сулус орден, Хорсунун иһин, Бойобуой үтүөлэрин иһин, Берлины ылыы иһин, Германияны кыайыы иһин мэтээллэрдээх.

19 – Валентина Дмитриевна Пинигина төрөөбүтэ 80 сыла (1945-). ССРС, СР культуратын туйгуна. Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданина.

27 – Роман Христофорович Кривошапкин төрөөбүтэ 110 сыла (1915-1985). Болтоно нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. Аҕа дойду сэриитин I, II ст., Октябрьскай революция орденнарын кавалердара.

Литература: Сэрии төлөнүн ортотунан : саха офицерын албан ааттаах суола / [хомуйан онордо, ред. С. И. Тарасов]. - Дьокуускай : [и. с.], 2000. – 129 с.

27/09 - Исаак Васильевич Смирников төрөөбүтэ 105 сыла (1920–2014). Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, СР бэтэрээнэ, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо.

АЛТЫННЫЫ (ОКТЯБРЬ)

1 - Егор Дмитриевич Макаров- Үөкүйэ Дьөгүөр төрөөбүтэ 90 сыла (1935-2009). Педагогическай наука кандидата. ССРС географическай обществотун чилиэнэ, Россия журналистарын союһун чилиэнэ. РСФСР оскуолаларын үтүөлээх учуутала, РФ норуотун үөрэхтээһинин туйгуна, СР Айылҕа харыстабылын туйгуна, “Бүтүн Россиятааҕы Учуутал - 92” конкурс лауреата, К.Ушинскай мэтээлин кавалера, СР Учууталларын учуутала, Айылҕа харыстабылын ветерана, Чурапчы улууһун, Сылан нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, элбэх литературнай айымньы автор, краевед.

Литература: Алаас күүх ыллыгынан-наукаҕа : педагогическай наука кандидата, новатор-учуутал Е. Д. Макаров төрөөбүтэ 75 сыла туолуутугар / Саха Респ.үөрэбириигэ министиэристибэтэ ; [хомуйан онордулар: Н. М. Макарова, К. Г. Макарова]. - Дьокуускай : Офсет, 75

Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 356-361

8 – Семен Ильич Жирков төрөөбүтэ 105 сыла (1920-1987). Дуобакка ССРС спордун маастарыгар кандидат. РСФСР норуотун үрэбириитин туйгуна, САССР үтүөлээх тренерэ.

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [книгэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.292 .

8 – Клавдия Васильевна Харитонова төрөөбүтэ 80 сыла (1945-). Педагогическай үлэ ветерана. Норуот үрэбириитин туйгуна. Чурапчы н. бочуоттаах гражданина.

Литература: С ыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаc", 2014. – С.184

10 - Дмитрий Герасимович Дыдаев төрөөбүтэ 90 сыла (1935-1974). Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Учуутал, поэт.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 271-275

10 октябрь – Марфа Васильевна Никитина 95 сааһа. Үлэ бэтэрээнэ. Бочуот знага орден кавалера. Хоту көһөрүлүү кыттыылааба, Хадаар нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

12 – Федор Петрович Ефимов төрөөбүтэ 110 сыла (1915-...). I Чакырга төрөөбүтэ. Үлэ, бэчээт, спорт ветерана. Аба дойду сэриитин кыттыылааба. ССРС культуратын туйгуна, РСФСР уонна САССР культураларын үтүөлээх үлэһитэ, СААСР бэчээтин үтүөлээх үлэһитэ. САССР П.А. Ойуунускай аатынан Гос. премиятын лауреата. Саахымакка Саха сириг 5 төгүллээх чемпиона. Үлэ, спорт ветерана.

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улууһугар физкультура уонна спорт сайдыытын историята / [книгэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсытыгар эппиэттээх Я. П. Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.312.

12 – Михаил Данилович Попов төрөөбүтэ 100 сыла (1925-1979). Норуоднай судьуйа. Хоту көһөрүлүү кыттыылааба. ССРС суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ. Кэпсээнньит.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 446-451

16 - Мария Михайловна Парфенова 75 сааһа (1950). РФ потребительскай кооперациятын бочуоттаах үлэһитэ, СР бочуоттаах бэтэрээнэ, Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

16 – Иннокентий Алексеевич Слепцов төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2003). Бахсы н. төрөөбүтэ. СР үтүөлээх архитектора. П. А. Ойуунускай аатынан СР гос. бириэмийэтин лауреата.

22 - Василий Егорович Федоров 70 сааһа (1955с.) СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, Тҕа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Хаяхсыт нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

10 – Иннокентий Иванович Сивцев-Мытыйыкы төрөөбүтэ 155 сыла (по старому стилю 1870-1928).

Литература: **Тҕа сириҥ культуурата** : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004. - С.367

Иннокентий Сивцев-Мытыйыкы / П. Д. Петров ; [автор вступительной статьи З. И. Иванова-Унарова]. - Якутск : Бичик, 2012. – 78 с.

28 – Николай Николаевич Барашков төрөөбүтэ 120 сыла (1905-1961). Бахсы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1942-1947 сс Чурапчы оройуоннаҕы Советын исполкомун председателинэн үлэлээбитэ. Сэбиэскэй партийнай үлэһит. Ленин, Аҕа дойду сэриитин II ст., Бочуот знага орденнар кавалердара.

Литература: **Николай Николаевич Барашков** / [хомуйан онордо Д. И. Пухов ; эппиэттээх ред. И. В. Борисов ; кинигэ электрон. варианты Л. Е. Федорова бэлэмнээтэ]. - Дьокуускай : Бичик, 2014. – 221с.

30 - Ирина Павловна Любимова 55 сааһа (1970). СР үөрэҕириитин туйгуна, РФ үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо

Литература: **Кытаанах нэһилиэгэ** / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 420.

СЭТИННЬИ (НОЯБРЬ)

5 – Иван Кириллович Ефимов төрөөбүтэ 110 сыла (1915-1970). Бахсы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Географической наука доктора.

Литература: **Географической наука доктора, профессор Иван Кириллович Ефимов (1915-1970)** : [Сахалартан бастакы географической наука доктора олорон ааспыт олобун, үлэтин туһунан] // *Саҥа олох.* - 2021. - Бэс ыйын 18 күнэ (N 43). - С. 4.

5 – Мугудайга «Сайдыы» колхуос (1930 с., председатель Ф.Ф.Толстоухов) тэриллибитэ.

6 – Борис Петрович Горохов-Бээди уола 60 сааһа (1965). Бэйдингэ н. төрөөбүтэ (Уус-Алдан). СР Суруйааччыларын союһун чилиэнэ.

Литература: **Чурапчы - уран тыл биһигэ** : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 240-242.

8 – Сэсэн Иванович Дьячковская –С. Боло төрөөбүтэ 120 сыла (1905-1948). Этнограф, фольклорист.

- - **Яковлев С.С.** 80 сааһа (1955). СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна,

Хатылы нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

12 ноября – Георгий Николаевич Родионов 80 сааһа (1945). Художник-косторез, ювелир, Россия үтүөлээх художника, СР искусствотын үтүөлээх деятеля.

Литература: Художники Якутии: члены Союза художников России / З. И. Иванова-Унарова. – Санкт-Петербург, 2006. – С.193.

14 - Сусанна Гаврильевна Парфенова 70 сааһа (1955). РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах гражданина
Литература: Кытаанах нэһилиэгэ / [хомуйан онордулар: М.С.Леонтьева уо.д.а.]. - Дьокуускай : “Издатель Пономарев Э.Т.”, 2024. – С. 480.

17 – Иван Егорович Попов төрөөбүтэ 85 сыла (1940-1992). Түбэ нэһилиэгэр (Нам) төрөөбүтэ. «Үлэбэ килбиэнин иһин» мэтээл кавалера. РФ үтүөлээх тутааччыта.

Литература: Сайды суолун тутуһан : Чурапчытаабы МПМК 30 сыл / хомуйан онордо Ф. А. Тимофеев. - Дьокуускай : Көмүөл, 2016. – С. 41.

Тутуу - бииги дьылбабытыгар / [хомуйан онордулар: А. М. Кириллин, П. М. Габышев, Н. В. Ноева ; аан тыл авт. А. Кириллин]. - Дьокуускай : Көмүөл, 2017. – С. 220-222

19 – Василий Сергеевич Лыткин төрөөбүтэ 105 сыла (1920-1999). Алабар н. төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылаҕа. Учуутал, сэбиэскэй хаһаайыстыбаннай үлэһит. РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна. СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ.

Литература: Төрүт дьарыгы өрө тутан : Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сайдыыта / М. Н. Корякин ; [аан тыл авт. Попов Николай Николаевич]. - Дьокуускай : Сайдам, 2007. – С. 128

Сержант Василий Лыткин дневнигэ / хомуйан онордо В. В. Лыткин. - Дьокуускай : Сайдам, 2015. – 70 С.

21 – Михаил Владимирович Дьячковский 70 сааһа (1955). РФ уопсай үөрэхтээһин туйгуна, СР үөрэҕин туйгуна.

25 - Анна Михайловна Пермякова 75 сааһа (1950). РФ норуотун үөрэҕириитин туйгуна, РФ Уопсай үөрэҕин бочуоттаах үлэһитэ, «Гражданской килбиэн» бэлиэ хаһаайына, СР Ытык кырдыаҕаһа .

АХСЫННЫЫ (ДЕКАБРЬ)

105 сыла – Чурапчыга бастакы комсомольскай ячейка тэриллитэ (1920)

Литература: Үөрэх сырдык суолунан : (1872-2012) / С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата. - Дьокуускай : Көмүөл, 2016. – С. 25.

65 сыла - Туора-Күөл “Күнчээн” уһууаан аһыллыбыта (1960)

5 - Иван Егорович Барашков төрөөбүтэ 80 сыла (5/12-1945–2009сс.), СР үөрэҕириитин, СР культуратын туйгуннара, Мугудай оскуолатын бочуоттаах үлэһитэ, сцена, үлэ ветерана.

5 – Иван Алексеевич Максимов-Уруул Уйбаан 75 сааһа (1950). Хайахсыт н. төрөөбүтэ. Үлэ бэтэрээнэ. Олохтоох автор.

Литература: Чурапчы - уран тыл биигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 362-364

14 - Федор Федорович Смирников төрөөбүтэ 85 сыла (14/12-1940–2019). «Учууталлар учууталлара», «СР үөрэҕин систематын бочуоттаах ветерана », «СР

спордун сайдытыгар киллэрбит кылаатын иһин», «Чурапчы улууһун култууратын уонна духовнаһын сайдытыгар киллэрбит кылаатын иһин» бэлиэлэр хаһаайыннара. Төлөй, Мугудай н. бочуоттаах гражданиннара.

18 – Иван Петрович Оконешников-Хочуон төрөөбүтэ 100 сыла (1925-2004). Мугудайга төрөөбүтэ. Тыыл, үлэ бэтэрээнэ, хоту көһөрүллүү кыттылааба, сэһэнньит.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 395-399.

Хочуон : [айымньылар, ыстатыйалар, ахтыылар] / Иван Оконешников ; [хомуйан онордо И. И.

Попова]. - Дьокуускай : Сайдам, 2018. - 511с.

18 – Фекла Ивановна Попова 70 сааһа (1955). Мэнэ Хаңалас II Баатара нэһилиэгэр төрөөбүтэ. СР културатын туйгуна.

Литература: Тыа сирин културата : Чурапчы улууһа / М. А. Герасимова-Сэнээрэ. - Дьокуускай : Бичик, 2004.-С.134-136.

20 декабря – Виктор Семенович Дьяконов 70 сааһа (1955). Учуутал. СР үөрбүриитин туйгуна. «Улуус сайдытыгар үтүөтүн иһин» бэлиэ хаһаайына.

Литература: Чурапчы - спорт туоната : Чурапчы улуугар физкультура уонна спорт сайдытын историята / [книгэни хомуйан, суруйан бэчээккэ бэлэмнээтилэр: В. М. Неустров, Я. П. Оконешников, Г. С. Платонов ; кинигэ тахсытыгар эппиэттээх Я. П.

Оконешников]. - 2-е изд., перераб. и доп. - Дьокуускай : Көмүөл, 2018. – С.25.

22 – Алексей Михайлович Слепцов 75 сааһа (1950). Болтоно н. төрөөбүтэ. СР бэчээтин туйгуна, СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна. Болтоно нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо.

Литература: Чурапчы - уран тыл биһигэ : антология / хомуйан онордо М. Н. Кузьмина - Чурапчы : [и. с.], 2019 (Дьокуускай). – С. 499-502

25 – Дария Петровна Кладкина төрөөбүтэ 95 сыла (1930-20..). Сыланга төрөөбүтэ. “Үлэ Кыһыл знамята” орден, “Үлэбэ килбиэнин иһин” мэтээл кавалердара, “Учууталлар учууталлара” бэлиэ хаһаайката, Чурапчы улууһун уонна Сылан нэһилиэгин бочуоттаах гражданиннара.

Литература: Сыланская школа в лицах : памятная книга об учителях Сыланской школы Чурапчинского улуса РС(Я) / [сост. К. Г. Макарова]. - Якутск : Компания "Дани-Алмаз", 2014. – С.62

25 – Дмитрий Данилович Красильников төрөөбүтэ 105 сыла (1920-1985). Космофизик. К. ф.-м. н. Аба дойду улуу сэриитин ветерана. ССРС Ленинскэй бириэмийэтин лауреата (1982). САССР наукатын үтүөлээх деятелэ. Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданиннара.

26 - Елена Петровна Сивцева 70 сааһа (1955). Стипендиат Международного фонда «Дети Саха-Азия», РФ норуотун үөрэбин туйгуна, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, СР үөрбүриитин туйгуна, СР култууратын туйгуна, «Учууталлар

учууталлара» бэлиэ хаһаайына, РФ култууратын үтүөлээх үлэһитэ. Мугудай нэһилиэгин бочуоттаах гражданина.

28 – Гавриил Дмитриевич Протодьяконов төрөөбүтэ 115 сыла (1910-1975). Алабар н. төрөөбүтэ. Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа. РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна. Чурапчы улууһун Бочуоттаах гражданина.

Литература: Хорсуннар ааттарын аһар сыллар сонноттор : Гавриил Протодьяконов / хомуйан оҥордулар А. А. Борисова, А. Г. Протодьяконов, А. Г. Семенова, В. Г. Шадрина ; [киири тылы суруйда А. Т. Ноговицын]. - Дьокуускай : Сайдам, 2021. - 296с.